

แผนการใช้ที่ดินตำบลสระโพธิ์ทอง

อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รายงาน

แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์

จังหวัดชัยภูมิ

สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ได้นำแนวคิดของ FAO และ UNEP มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ ร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3 และกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

คณะผู้จัดทำ
กันยายน
2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ค
สารบัญรูป	ง
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-10
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการ ในปีงบประมาณ 2568	7-1
7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-3
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-6
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดชัยภูมิ ปี 2537-2566	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ	2-7
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ปี 2566	2-10
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ปี 2566	2-11
2-5	รายได้และรายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ปี 2565	2-12
3-1	สมบัติดิน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ	6-6
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572	7-2
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-4
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-8

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1	ขอบเขตการปกครอง ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ	2-2
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดชัยภูมิ ปี พ.ศ.2537 - 2566	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ	2-9
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ	3-5
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตร สมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ	4-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ	6-9

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

(2) จัดให้มีการวางผังเมืองทุกระดับและบังคับการให้เป็นไปตามผังเมือง อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาเมืองให้มีความเจริญ โดยสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของรูปแบบเศรษฐกิจ BCG

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566 – 30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่จะนำมาวิเคราะห์และใช้ในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย

(1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ฯลฯ

(2) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน การใช้ที่ดิน พืชหลักหรือพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ตลาดสินค้าเกษตร รายได้ รายจ่าย ประชากร โครงสร้างประชากร การศึกษา ฯลฯ

(3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล (ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ดำเนินการ)

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน / สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

(1) การที่สภาตำบล หรือ สภาเทศบาลนำแผนการใช้ที่ดินที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินเข้าไปบรรจุในแผน 3 ปี โดยสภาเทศบาล หรือ สภาตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งงบประมาณของเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ เช่น งบประมาณผลิตพันธุ์พืชคลุมดิน ซึ่งปลูกโดยเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนั้น เป็นต้น

(2) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551) มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินเขตต่างๆ โดยมีงบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

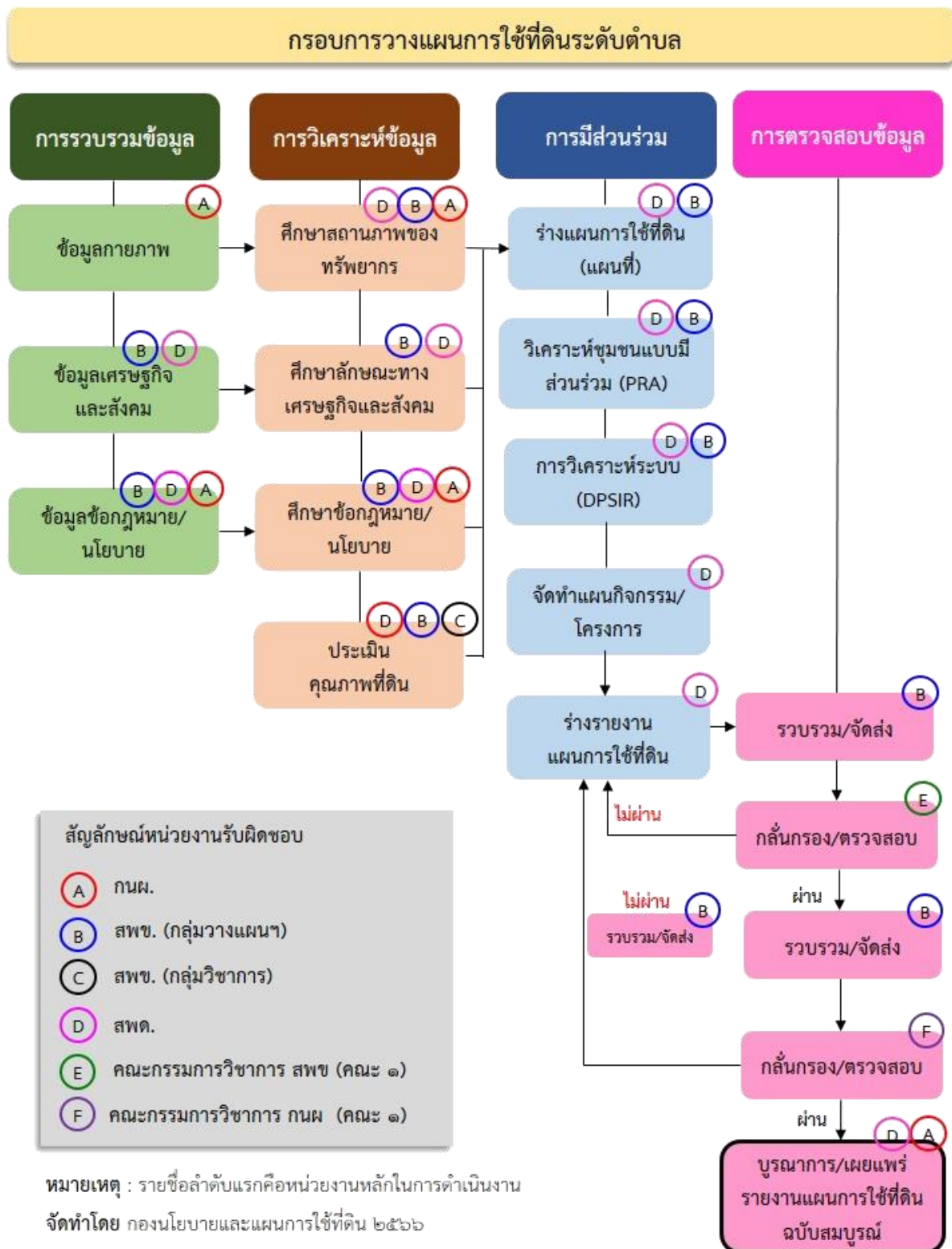
(3) กิจกรรมของส่วนราชการต่างๆ ที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกร และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การผลิตพันธุ์ข้าว การขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล เป็นต้น

ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ท้องถิ่นคุณภาพด้านการเกษตร คุณภาพชีวิตดี ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ประชาชนเข้มแข็ง และก้าวหน้าวัฒนธรรมประเพณีสู่ประชาคมอาเซียน” (องค์การบริหารส่วนตำบลสระโพนทอง, 2564)

รูปที่ 1-1 ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอเกษตรสมบูรณ์ มีพื้นที่ประมาณ 64.44 ตารางกิโลเมตร หรือ 40,278 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านยาง ตำบลบ้านหัน อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลโนนกกอก อำเภอเกษตรสมบูรณ์ ตำบลซับสีทอง อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลซับสีทอง อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านบัว อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

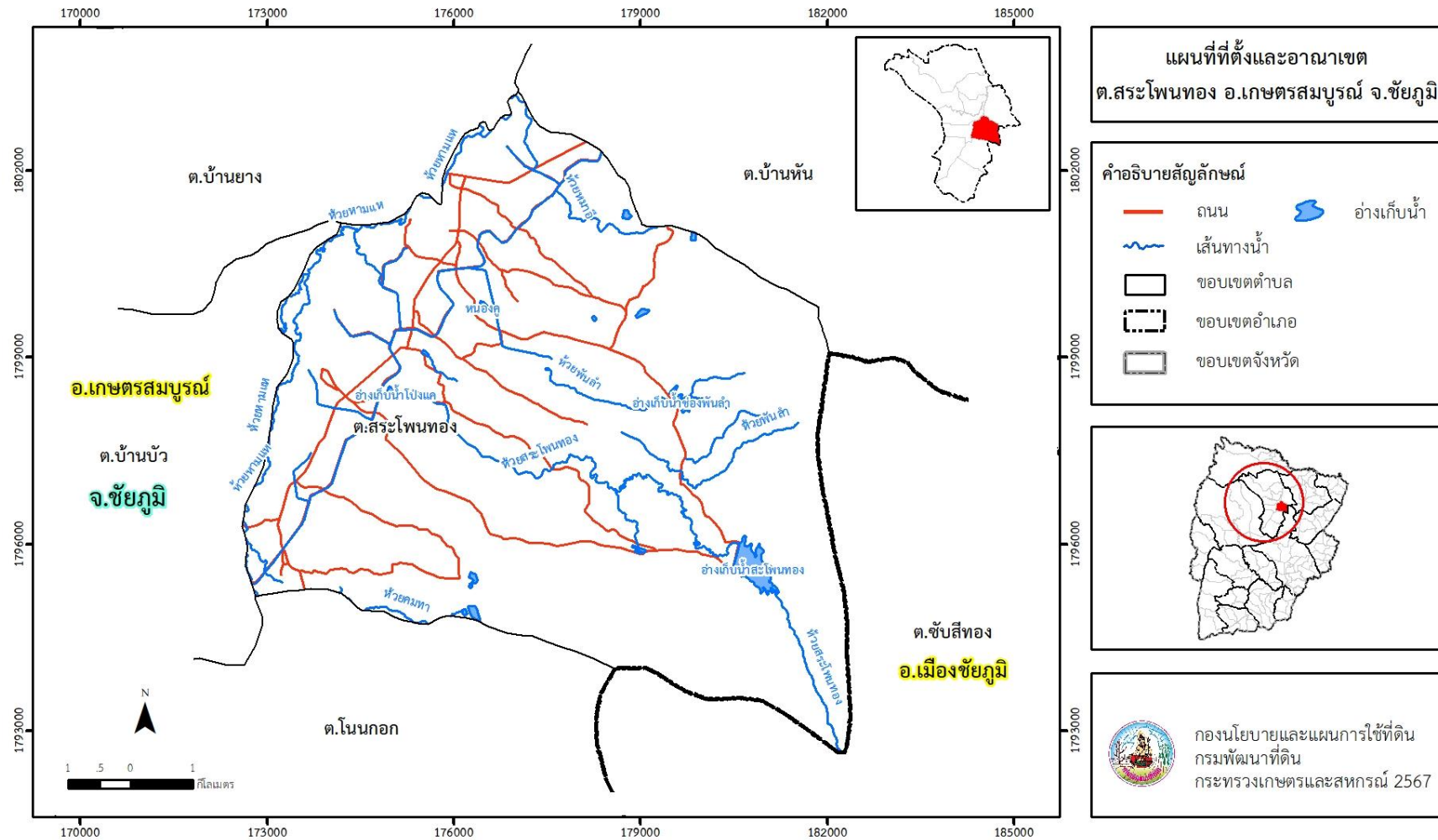
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านโพธิ์	หมู่ที่ 7 บ้านหนองคู
หมู่ที่ 2 บ้านโนนฆ้อง	หมู่ที่ 8 บ้านพิพวย
หมู่ที่ 3 บ้านพันลำ	หมู่ที่ 9 บ้านโนนมะเยา
หมู่ที่ 4 บ้านสระโพนทอง	หมู่ที่ 10 บ้านส้มกบ
หมู่ที่ 5 บ้านส้มกบ	หมู่ที่ 11 บ้านโนนทัน
หมู่ที่ 6 บ้านโนนโก	หมู่ที่ 12 บ้านโนนส้มโฮง

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาดลูกคลื่นลอนชัน เนินเขา และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่ภูเขา เช่น ภูคลี มีความสูงประมาณ 1,000 เมตร จากระดับทะเลปานกลาง เป็นส่วนหนึ่งของเขตอุทยานแห่งชาติภูแลนคา มีลำน้ำ ลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ห้วยคมตา ห้วยพันลำ ห้วยหมาอี ห้วยสระโพนทอง ห้วยหามแห

รูปที่ 2-1 ขอบเขตการปกครองตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ.2537-2566 พบว่า ตำบลสระโพธิ์ทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.6 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.5 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 18.9 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,181.6 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 107 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 261.2 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 18 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี พ.ศ.2537-2566 ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดชัยภูมิ ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ETo) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนมีนาคม (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

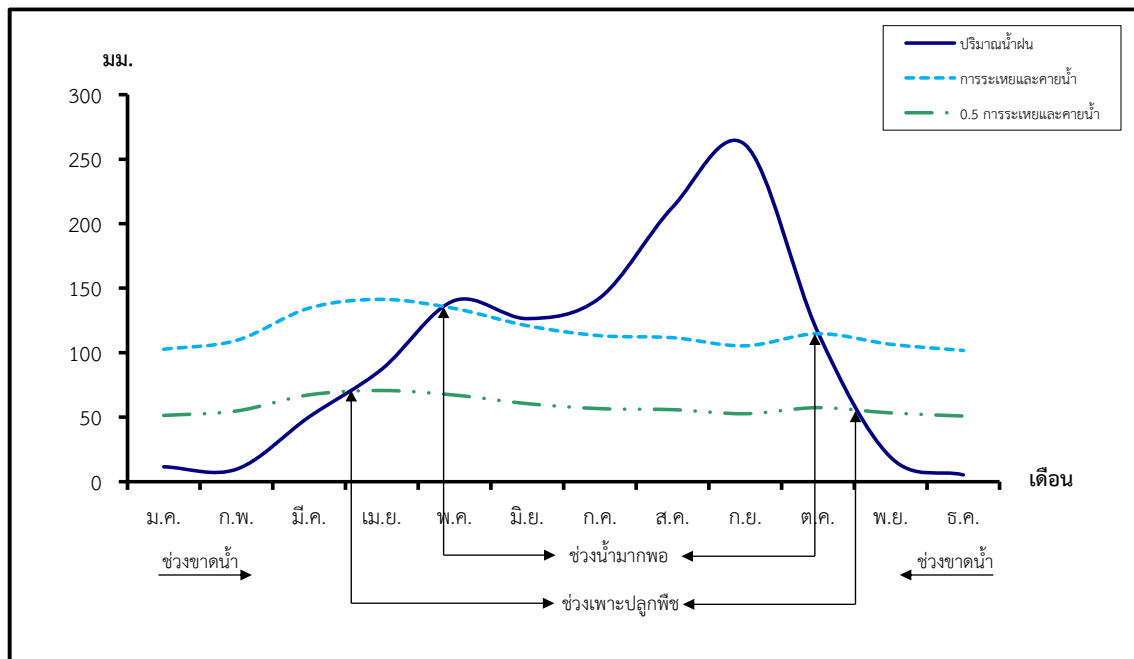
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดชัยภูมิ¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ²	ปริมาณฝนใช้การ ²
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	18.9	31.2	24.6	61.0	11.5	1.5	102.6	11.3
ก.พ.	20.9	33.5	26.8	59.0	9.6	2.4	109.5	9.5
มี.ค.	23.5	35.7	29.1	60.0	50.2	5.4	134.5	46.2
เม.ย.	25.1	36.5	30.1	64.0	87.2	8.0	141.3	75.0
พ.ค.	25.3	34.9	29.3	73.0	140.4	14.0	134.2	108.9
มิ.ย.	25.1	34.1	29.0	74.0	126.4	12.8	120.9	100.8
ก.ค.	24.7	33.0	28.2	77.0	142.5	14.7	113.2	110.0
ส.ค.	24.4	32.4	27.8	79.0	212.8	16.5	111.6	140.3
ก.ย.	24.2	32.0	27.5	82.0	261.2	18.1	105.3	151.1
ต.ค.	23.6	31.9	27.3	75.0	115.7	10.0	114.7	94.3
พ.ย.	21.8	31.6	26.4	67.0	18.9	2.7	106.5	18.3
ธ.ค.	19.4	30.4	24.5	62.0	5.2	0.9	101.7	5.2
เฉลี่ย	23.1	33.1	27.6	69.4	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,181.6	107.0	1,396.0	870.9

หมายเหตุ : ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดชัยภูมิ

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

- 1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,564 ไร่ หรือร้อยละ 3.89 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ และโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น
- 2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 22,755 ไร่ หรือร้อยละ 56.49 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1) พื้นที่เกษตรผสมผสาน มีเนื้อที่ 14 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม

2.2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 25,976 ไร่ หรือร้อยละ 32.22 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาไร่ และ นาข้าว+มันสำปะหลัง เป็นต้น

2.3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 9,503 ไร่ หรือร้อยละ 23.58 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ อ้อย ไร่ร้าง และมันสำปะหลัง เป็นต้น

2.4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 68 ไร่ หรือร้อยละ 0.17 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม ไม้ปลูกเพื่อการค้า และยางพารา เป็นต้น

2.5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 68 ไร่ หรือร้อยละ 0.18 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มะพร้าว ทุเรียน กัลย และมะม่วง เป็นต้น

2.6) พืชสวน มีเนื้อที่ 43 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก และไม้ดอก ไม้ประดับ

2.7) พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 40 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า และพืชหญ้าเลี้ยงสัตว์

2.8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 43 ไร่ หรือร้อยละ 0.11 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 13,994 ไร่ หรือร้อยละ 34.74 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์ และป่าผลัดใบรกร้างพื้นที่

4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,268 ไร่ หรือร้อยละ 3.15 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา และอ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

5) พื้นที่เขตลัด มีเนื้อที่ 697 ไร่ หรือร้อยละ 1.73 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ และพื้นที่ถม

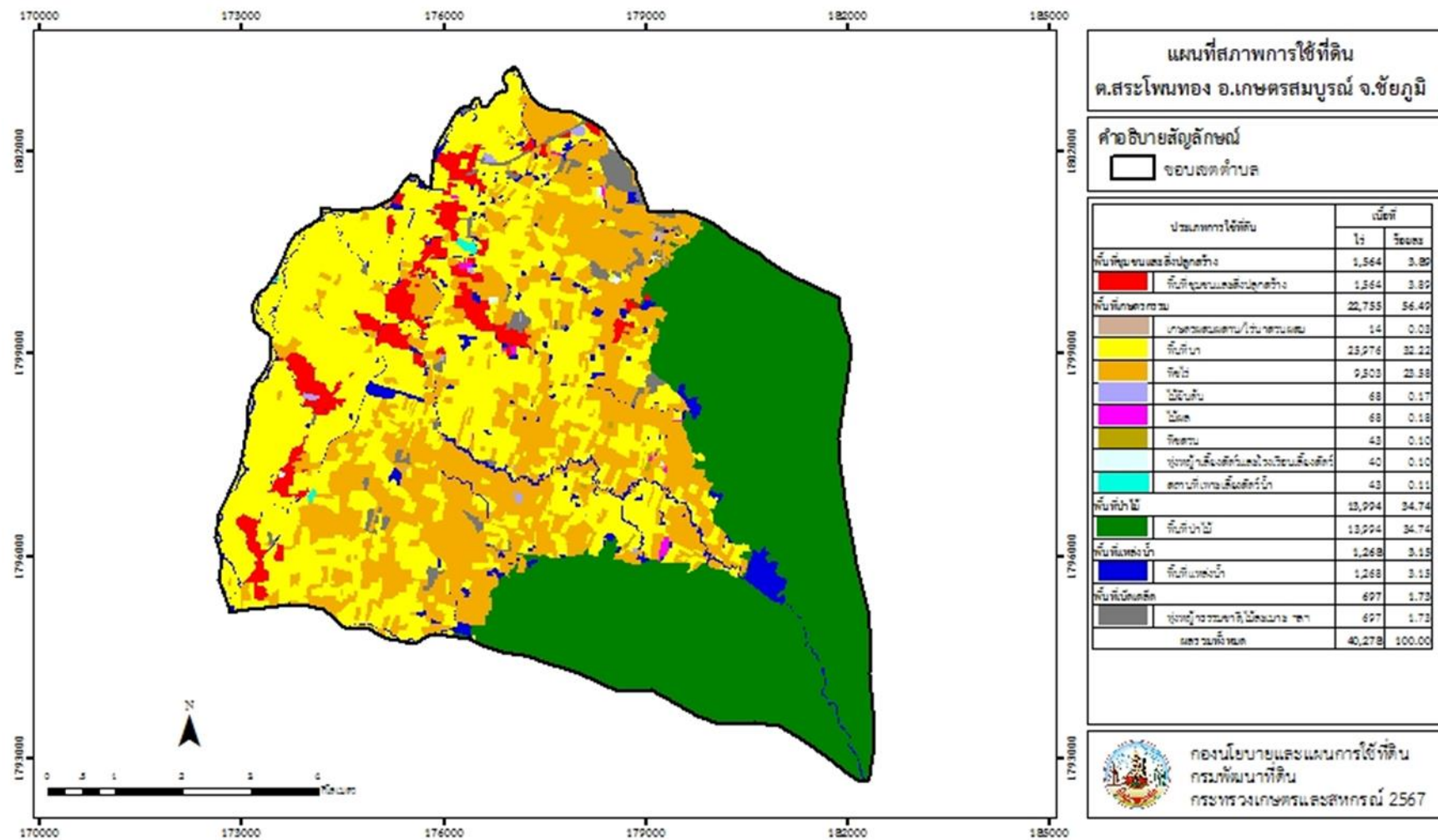
ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,564	3.89
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,364	3.39
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	137	0.34
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	39	0.10
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	13	0.03
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	2	0.01
U603	สุสาน ป่าช้า	9	0.02
A	พื้นที่เกษตรกรรม	22,755	56.49
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	14	0.03
A100	นาไร่	164	0.41
A101	นาข้าว	12,742	31.64
A101+A202	นาข้าว+ข้าวโพด	3	0.01
A101+A204	นาข้าว+มันสำปะหลัง	22	0.05
A101+A209	นาข้าว+ถั่วเหลือง	17	0.04
A101+A229	นาข้าว+พริก	21	0.05
A101+A502	นาข้าว+พืชผัก	7	0.02
A200	ไร่ไร่	287	0.71
A203	อ้อย	9,201	22.84
A204	มันสำปะหลัง	9	0.02
A206	ยาสูบ	1	-
A229	พริก	5	0.01
A300	ไม้ยืนต้นไร่/เลื่อมโทรม	25	0.06
A302	ยางพารา	11	0.03
A303	ปาล์มน้ำมัน	4	0.01
A304	ยูคาลิปตัส	4	0.01
A305	สัก	4	0.01
A309	ประดู่	1	-
A314	หม่อน	4	0.01
A315	ไผ่ปลูกเพื่อการค้า	15	0.04
A403	ทุเรียน	21	0.05
A405	มะพร้าว	23	0.06

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A407	มะม่วง	6	0.02
A409	พุทรา	2	-
A411	กล้วย	6	0.02
A412	มะขาม	3	0.01
A414	ฝรั่ง	4	0.01
A427	ส้มโอ	3	0.01
A502	พืชผัก	42	0.10
A503	ไม้ดอก ไม้ประดับ	1	-
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	3	0.01
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	37	0.09
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	43	0.11
F	พื้นที่ป่าไม้	13,994	34.74
F101	ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์	1,410	3.50
F200	ป่าผลัดใบรกร้างพื้นที่	80	0.20
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	12,504	31.04
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	697	1.73
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	692	1.72
M405	พื้นที่ถม	5	0.01
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,268	3.15
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	411	1.02
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	35	0.09
W201	อ่างเก็บน้ำ	341	0.85
W202	บ่อน้ำในไร่นา	364	0.90
W203	คลองชลประทาน	117	0.29
	ผลรวมทั้งหมด	40,278	100.00

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดินตำบลสระโพนทอง อำเภอกะสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลสระโพนทอง มีประชากรรวม 8,309 คน แยกเป็นชาย 4,101 คน เป็นหญิง 4,208 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 129 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,388 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,552 ครัวเรือน หรือร้อยละ 64.99 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 836 ครัวเรือน หรือร้อยละ 35.01 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลสระโพนทอง	2,388	4,101	4,208	8,309
หมู่ที่ 1 โพธิ์	113	199	211	410
หมู่ที่ 2 โนนผ่อง	244	367	411	778
หมู่ที่ 3 พันลำ	143	228	231	459
หมู่ที่ 4 สระโพนทอง	358	561	606	1167
หมู่ที่ 5 สัมภ	340	570	512	1082
หมู่ที่ 6 โนนโก	225	420	449	869
หมู่ที่ 7 หนองคู	151	261	269	530
หมู่ที่ 8 พิพวย	213	361	367	728
หมู่ที่ 9 โนนมะเยา	111	229	224	453
หมู่ที่ 10 สัมภ	286	526	534	1060
หมู่ที่ 11 โนนหัน	72	138	147	285
หมู่ที่ 12 โนนส้มโฮง	132	241	247	488

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด¹⁾	2,388	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,552	64.99
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	836	35.01

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 40,278 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,388 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 16.87 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 22,755 ไร่ หรือร้อยละ 56.49 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 14.66 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา และปลูกพืชไร่ โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,552 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ อ้อย เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 192,466.01 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 64,279.32 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 97,589.81 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 32,592.80 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 94,876.20 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 31,686.52 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลสระโพนทอง อำเภอกเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลสระโพนทอง	90,560.49	44,144.61	38,657.34	19,103.58	192,466.01	64,279.32	97,589.81	32,592.80
หมู่ที่ 1 โพธิ์	109,089.11	76,272.28	52,524.75	43,480.20	281,366.34	75,379.31	61,349.50	16,435.81
หมู่ที่ 2 โนนซ้อง	60,149.19	30,856.35	53,756.91	3,685.11	148,447.56	57,412.41	43,498.90	16,823.29
หมู่ที่ 3 พันลำ	121,581.63	53,663.27	22,102.04	19,756.12	217,103.06	49,826.93	121,341.85	27,848.95
หมู่ที่ 4 สระโพนทอง	136,241.18	41,834.56	26,889.71	13,480.88	218,446.32	55,582.23	162,195.25	41,269.51
หมู่ที่ 5 สัมกบ	95,142.86	40,808.16	34,648.98	25,453.06	196,053.06	65,708.62	105,089.80	35,221.61
หมู่ที่ 6 โนนโก	97,059.89	38,721.93	37,614.97	9,149.73	182,546.52	68,822.98	45,563.85	17,178.31
หมู่ที่ 7 หนองคู	86,572.33	40,256.67	34,982.50	27,179.17	188,990.67	58,906.18	137,710.83	42,922.86
หมู่ที่ 8 พืพวย	76,925.29	45,118.39	29,985.06	19,235.63	171,264.37	57,418.11	88,541.39	29,684.39
หมู่ที่ 9 โนนมะเยา	80,322.58	28,924.73	34,516.13	14,731.18	158,494.62	63,534.48	45,154.84	18,100.86
หมู่ที่ 10 สัมกบ	67,078.43	58,282.35	64,705.88	24,203.92	214,270.59	108,842.63	140,709.02	71,475.70
หมู่ที่ 11 โนนหัน	64,406.25	51,562.50	32,500.00	28,906.25	177,375.00	63,066.67	83,693.44	29,757.67
หมู่ที่ 12 โนนส้มโฮง	66,189.19	29,009.01	20,218.92	15,378.38	130,795.50	47,445.42	34,274.77	12,433.01

ที่มา: กรมการพัฒนชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

- 1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ คือ อุทยานแห่งชาติภูแลนคา เนื้อที่ 13,313 ไร่
- 2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่า

สงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 13,715 ไร่
- (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 4,297 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 6,124 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2A เนื้อที่ 4,595 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3A เนื้อที่ 2,924 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4A เนื้อที่ 223 ไร่
- 5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4B เนื้อที่ 684 ไร่
- 6) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5A เนื้อที่ 254 ไร่
- 7) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5B เนื้อที่ 25,474 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลสระโพนทอง มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี พ.ศ.2537-2566 มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,181.6 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลสระโพนทอง มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ หนองคู ห้วยคมนา ห้วยพันลำ ห้วยสระโพนทอง ห้วยหมาอี และห้วย
หามแห

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำช่องพันลำ อ่างเก็บน้ำโป่งแค และอ่าง
เก็บน้ำสระโพนทอง

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลสระโพนทอง
มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 19 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ พบหน่วยแผนที่ดิน
ทั้งหมด 8 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 2 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ หน่วยแผนที่ดิน Ksb-sic1A ชุดดินเกษตรสมบูรณ์
มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,479 ไร่ หรือร้อยละ
6.16 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 7 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Png-s1D ชุดดินโพนงาม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน
12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Pu-fl-s1B ดินภูพานที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย
ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 651 ไร่ หรือร้อยละ 1.62 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Wi-clB ชุดดินวังไผ่ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน
2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 11,641 ไร่ หรือร้อยละ 28.90 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Wi-md-clB ดินวังไผ่ที่เป็นดินลิกปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน
ปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 10,423 ไร่ หรือร้อยละ 25.88 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Wi-md-clC ดินวังไผ่ที่เป็นดินลิกปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน
ปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 996 ไร่ หรือร้อยละ 2.47 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Wk-s1B ชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน
2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 153 ไร่ หรือร้อยละ 0.38 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน Wk-s1C-RC หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน
ปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ กับที่ดินหินพื้นโผล่ มีเนื้อที่ 749 ไร่ หรือร้อยละ 1.86 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 2 หน่วยแผนที่ ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 12,802 ไร่ หรือร้อยละ 31.78 ของ
เนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน RC ที่ดินหินพื้นโผล่ มีเนื้อที่ 379 ไร่ หรือร้อยละ 0.94 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินต้น มีเนื้อที่ 902 ไร่
หรือร้อยละ 2.24 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินวังน้ำเขียว (Wk) และหน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียว
กับที่ดินหินพื้นโผล่ (Wk-RC)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Ksb-sicLA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	5.5-6.5	<2	-	2,479	6.16
Png-slD	12-20	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	5	0.01
Pu-fl-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	651	1.62
Wi-clB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	11,641	28.90
Wi-md-clB	2-5	50-100	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	10,423	25.88
Wi-md-clC	5-12	50-100	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	996	2.47
Wk-slB	2-5	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	153	0.38
Wk-slC-RC	5-12	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	446	1.11
Wk-slC-RC*	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	303	0.75
RC	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	379	0.94
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12,802	31.78
รวมทั้งหมด											40,278	100.00

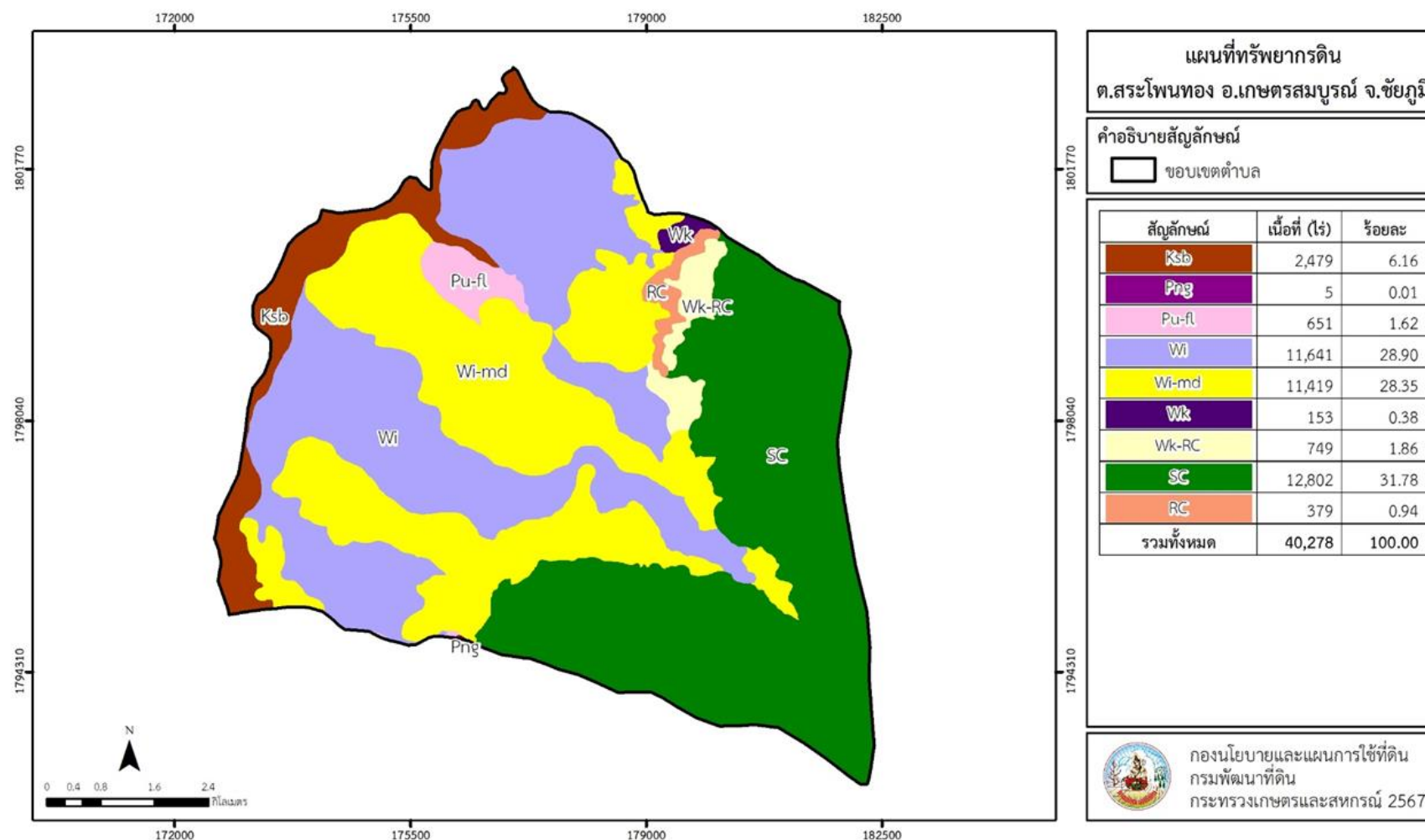
หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลสระโพนทอง อำเภอกะษัตราสมบูรณ จังหวัตชัยภูมิ

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดินตำบลสระโพนทอง อำเภอกะษัตราสมบูรณ จังหวัตชัยภูมิ

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลสระโพนทอง คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) การชะล้างพังทลายของดิน
- 3) ขาดแคลนน้ำทางการเกษตร
- 4) โรคและแมลงศัตรูพืช
- 5) ผลผลิตต่ำ

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลสระโพนทอง มีความต้องการ 3 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำทางการเกษตร
- 3) แก้ไขปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืช

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

- 1) **แรงขับเคลื่อน (Driver)** มี 3 ประการ คือ
 - 1.1) การพัฒนาที่ดิน
 - 1.2) การเติบโตของประชากรและเศรษฐกิจ
 - 1.3) การเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศของโลก
- 2) **แรงกดดัน (Pressure)** ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ
 - 2.1) การปลูกพืชไร่ มีการไถพรวน
 - 2.2) พื้นที่ตอนทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝน
 - 2.3) พื้นที่สูงชัน
 - 2.4) ความหนาแน่นของประชากร
- 3) **สภาวะ (State)** ที่เกิดแรงกดดัน มี 3 ประการ คือ
 - 3.1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
 - 3.2) การชะล้างพังทลายของดิน
 - 3.3) ขาดแคลนน้ำทางการเกษตร

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 6 ประการ คือ

- 4.1) แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร
- 4.2) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต
- 4.3) รายได้น้อย
- 4.4) ผลผลิตต่ำ
- 4.5) ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.6) มลพิษในดินจากการสะสมของสารเคมี

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ลาดชัน

- 1) ปลูกหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน รักษาความชื้นและกักเก็บน้ำ

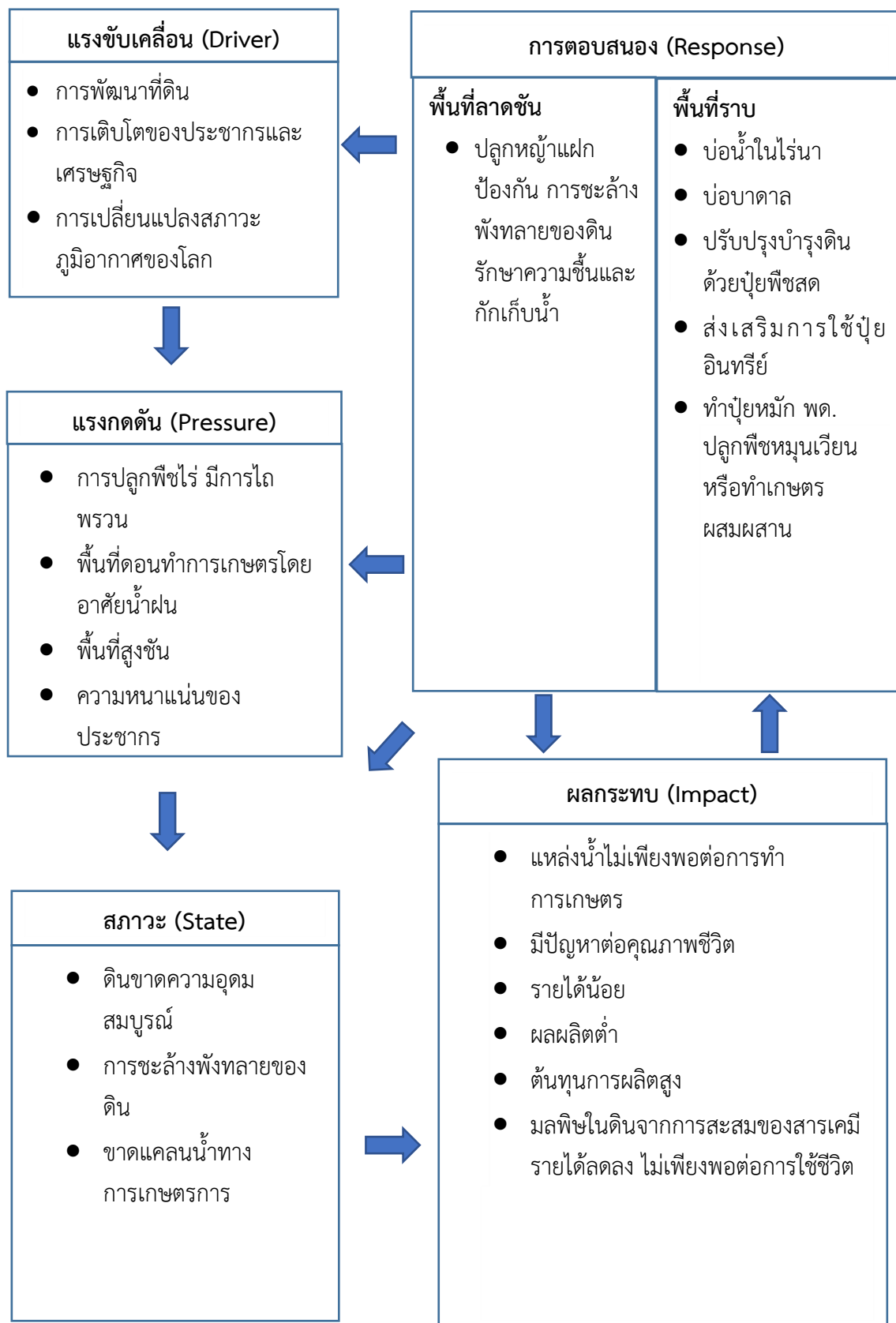
พื้นที่ราบ

- 1) บ่อน้ำในไร่นา
- 2) บ่อบาดาล
- 3) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
- 4) ทำปุ๋ยหมัก พด.
- 5) ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์
- 6) ปลูกพืชที่มีความเหมาะสมกับดินและสภาพพื้นที่ พร้อมการปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชโดยการปลูกพืชหมุนเวียนหรือทำเกษตรผสมผสาน

อนาคต

- (1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
- (2) เพิ่มปริมาณและคุณภาพกิจกรรมที่ตอบสนองในอดีต-ปัจจุบัน

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

- 1) **ข้าวนาปี** เกษตรกรปลูกพันธุ์ ขาวดอกมะลิ 105 และพันธุ์ กข6 ปลูกช่วงเดือนมิถุนายน และเก็บเกี่ยวเดือนพฤศจิกายน
- 2) **ข้าวนาปรัง** เกษตรกรปลูกพันธุ์ กข14 และพันธุ์ กข6 ปลูกช่วงเดือนธันวาคม และเก็บเกี่ยวเดือนเมษายน
- 3) **อ้อยโรงงาน** โดยจะปลูกช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ และเก็บเกี่ยวช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคม

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2 ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ อ้อย ข้าว พืชผัก

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

หน่วยที่ดิน	อ้อย	ข้าว	พืชผัก
Ksb-sicIA	S2ons	S2n	N
Png-sID	S3e	N	S3e
Pu-fl-slB	S2ns	S3o	S2n
Wi-clB	S2os	S2ewo	S1
Wi-md-clB	S2ros	S2ewo	S2r
Wi-md-clC	S2eros	S3ew	S2er
Wk-slB	S3r	S3o	S3r
Wk-slC-RC	S3r	S3ewo	S3r
Wk-slC-RC*	S3r	S3ewo	S3r

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของการประเมินการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัดบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่ง

ได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่อุทยานแห่งชาติภูแลนคา ป่าสงวนแห่งชาติ (ป่าภูแลนคาด้านทิศเหนือ) และเขตป่าไม้ถาวร (ป่าหมายเลข 10 แปลงที่ 1) ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตฟื้นฟูธรรมชาติ มีเนื้อที่รวม 13,827 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 34.33 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 13,501 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 33.52 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 69 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปปรบกวอนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม

3) เขตฟื้นฟูธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 257 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.64 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก ผิวดินพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่รวม 22,490 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 55.84 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมชั้นดี พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีเนื้อที่รวม 2,373 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.89 รายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2110) มีเนื้อที่ 1,903 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.72 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลาง และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง ถั่วลิสง แตงโม

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2120) มีเนื้อที่ 9 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ พุเรียน มะพร้าว มะม่วง พุทรา กล้วย มะขาม ฝรั่ง ส้มโอ

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2130) มีเนื้อที่ 39 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ยูคาลิปตัส สัก ประดู่

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2140) มีเนื้อที่ 422 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.05 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีเนื้อที่รวม 11,976 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 29.73 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

(2.1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ดัดข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2211) มีเนื้อที่ 3,712 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 9.22 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง ถั่วลิสง แตงโม

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2214) มีเนื้อที่ 384 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.95 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ อ้อย

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2215) มีเนื้อที่ 1 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.003 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ยาสูบ

(2.2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 3,719 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 9.23 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 22 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง พุทรา กล้วย มะขาม ฝรั่ง ส้มโอ

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 16 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยางพารา

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 4,113 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 10.21 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 9 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่

3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีเนื้อที่รวม 8,059 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 20.01 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 3,581 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 8.89 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 36 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะพร้าว

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 14 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยูคาลิปตัส

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 4,382 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 10.88 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 47 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ กล้วย ส้มโอ

4) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 43 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ

5) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 40 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และเขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) ปัจจุบันมีการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 3 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล โดยชนิดของหญ้าที่พบ ได้แก่ หญ้าเนเปีย

- เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 37 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบ ได้แก่ โรงเรือนระบบเปิด

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,562 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.88 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 1,499 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.72 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

- เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 52 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

- เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจากเขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท้องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,273 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.16 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

- เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 449 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.12 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

- เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 824 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.05 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 766 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.90 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ที่ดินหินโผล่ ที่ทิ้งขยะ ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 360 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.89 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตป่าไม้	13,827	34.33
1100 เขตป่าไม้สมบูรณ์	13,501	33.52
1200 เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	69	0.17
1300 เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	257	0.64
2. เขตเกษตรกรรม	22,490	55.84
(1) เขตเกษตรกรรมขั้นดี	2,373	5.89
2110 เขตทำนา (ขั้นดี)	1,903	4.72
2120 เขตปลูกไม้ผล (ขั้นดี)	9	0.02
2130 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ขั้นดี)	39	0.10
2140 เขตปลูกพืชไร่ (ขั้นดี)	422	1.05

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง	11,976	29.73
(2.1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1)	4,097	10.17
2211 เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท1)	3,712	9.22
2214 เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท1)	384	0.95
2215 เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพสูง ประเภท1)	1	0.003
(2.2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	7,879	19.56
2221 เขตทำนา (ศักยภาพสูงประเภท 2)	3,719	9.23
2222 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท2)	22	0.05
2223 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท2)	16	0.04
2224 เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท2)	4,113	10.21
2225 เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพสูง ประเภท 2)	9	0.02
(3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	8,059	20.01
2310 เขตทำนา (ศักยภาพต่ำ)	3,581	8.89
2320 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ)	36	0.09
2330 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ)	14	0.03
2340 เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพต่ำ)	4,382	10.88
2350 เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพต่ำ)	47	0.12
(4) เขตประมง	43	0.11
2400 เขตประมง	43	0.11

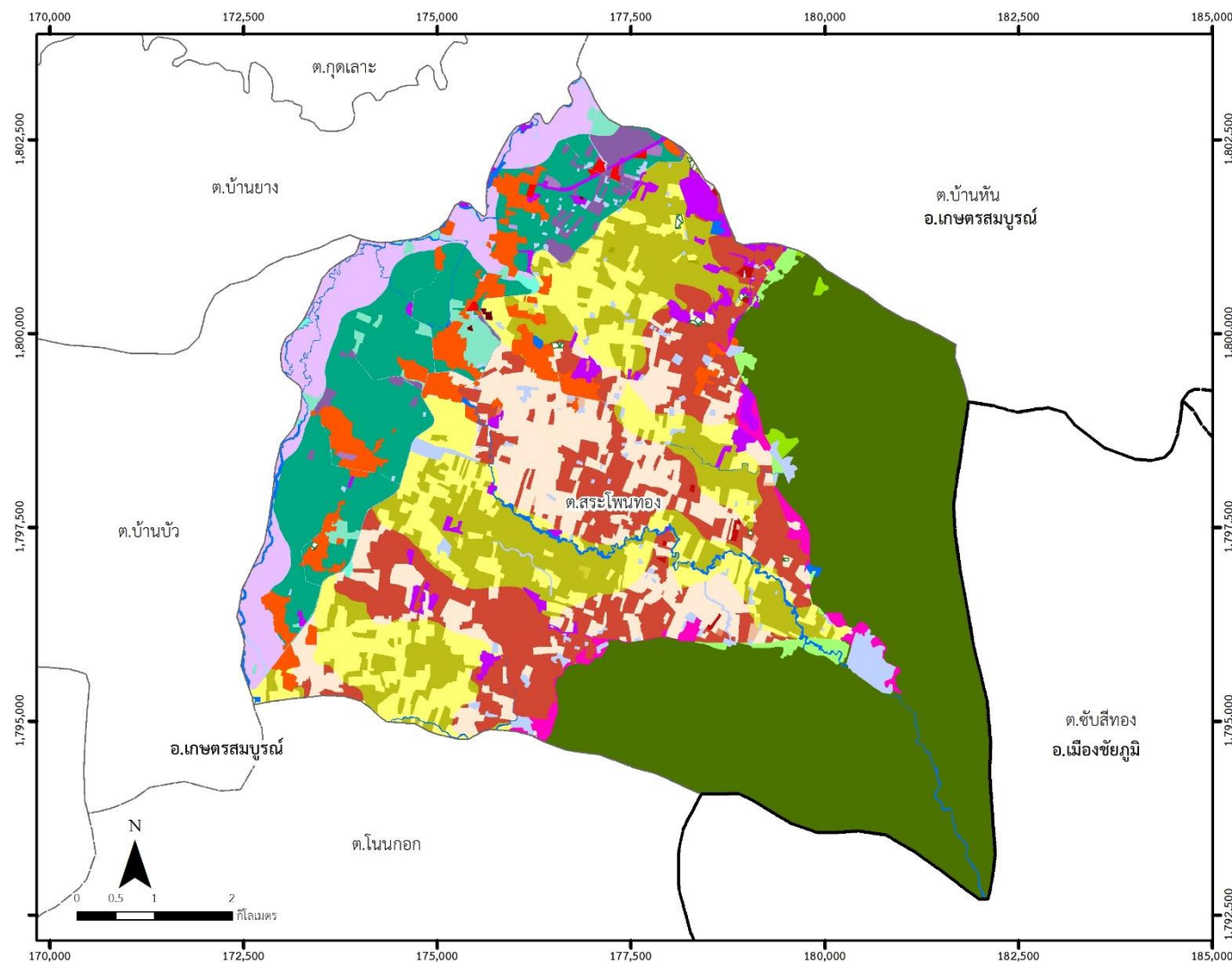
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
(5) ปศุสัตว์	40	0.10
2510 เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	3	0.01
2520 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	37	0.09
3. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,562	3.88
3100 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	1,499	3.72
3200 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	52	0.13
3300 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	11	0.03
4. เขตแหล่งน้ำ	1,273	3.16
4100 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	449	1.12
4200 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	824	2.05
5. เขตพื้นที่อื่นๆ	766	1.90
5000 เขตพื้นที่อื่น ๆ	766	1.90
6. เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	360	0.89
6000 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	360	0.89
รวมทั้งสิ้น	40,278	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลสระโพนทอง อำเภอกเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

แผนที่เขตการใช้ที่ดิน ต.สระโพนทอง อ.เกษตรสมบูรณ์ จ.ชัยภูมิ

คำอธิบายเขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1100 เขตป่าไม้สมบูรณ์	13,501	33.50
1200 เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	69	0.17
1300 เขตพื้นที่ชุ่มน้ำ	257	0.64
2110 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1)	1,903	4.72
2120 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 2)	0	0.02
2130 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 3)	30	0.10
2140 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 4)	422	1.05
2211 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 1)	3,712	9.22
2214 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 1)	384	0.95
2215 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 1)	1	0.00
2221 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 2)	3,718	9.23
2222 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 2)	22	0.05
2223 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 2)	16	0.04
2224 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 2)	4,113	10.21
2225 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 2)	0	0.02
2310 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 3)	3,581	8.89
2320 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 3)	36	0.09
2330 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 3)	14	0.03
2340 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 3)	4,382	10.88
2350 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 3)	47	0.12
2400 เขตป่าเต็งรัง	43	0.11
2510 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 4)	3	0.01
2520 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 4)	37	0.09
3100 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 5)	1,489	3.72
3200 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 5)	52	0.13
3300 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 5)	11	0.03
4100 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 6)	449	1.12
4200 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 6)	824	2.05
5000 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 7)	766	1.90
6000 เขตป่าเต็งรัง (ชนิดที่ 1) (ประเภทที่ 8)	360	0.89
รวมทั้งสิ้น	40,278	100.00

สถาบันพัฒนาที่ดินชัยภูมิ
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3
กรมพัฒนาที่ดิน

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลสระโพนทอง อำเภอกเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ แล้ว จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลสระโพนทอง ไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลสระโพนทอง เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินกรด/ดินด่าง/ดินหินพื้นโผล่ มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (6) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินพื้นที่ดินกรด
- (7) การตรวจวิเคราะห์ดิน

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) พื้นที่แห้งแล้ง มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (2) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตเกษตรกรรม เนื้อที่รวม 22,492 ไร่ 1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 12,915 ไร่ 1.2 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 67 ไร่ 1.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 69 ไร่ 1.4 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 9,301 ไร่ 1.5 เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 57 ไร่ 1.6 เขตประมง เนื้อที่ 43 ไร่ 1.7 เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 40 ไร่ 2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่รวม 1,273 ไร่ 2.1 แหล่งน้ำตามธรรมชาติ เนื้อที่ 449 ไร่ 2.1 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เนื้อที่ 824 ไร่	1. การบริหารจัดการน้ำ 1.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	1,175,000
	2. การปรับปรุงดิน 2.1 ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตในพื้นที่ดินกรด 2.2 จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์ 2.3 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 2.4 ผลิตจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 2.5 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน 2.6 การทำปุ๋ยหมัก พด. 2.7 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์	85,000 85,000 750 148,750 15,000 170,000 34,000
	3. การฟื้นฟูป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน 3.1 ผลิตหญ้าแฝกเพื่อแจกจ่าย	109,500

หมายเหตุ : งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชัยภูมิ/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยภูมิ)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชัยภูมิ)

(3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การผลิตพืชตั้งแต่ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การป้องกันกำจัดศัตรูพืช (สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ, ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชัยภูมิ) อบรมการปลูก-กรีดยางพารา (การยางแห่งประเทศไทย สาขาชัยภูมิ)

(4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

(5) สนับสนุนระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ (กระทรวงพลังงาน, องค์การบริหารส่วนตำบลสระโพนทอง)

2) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดชัยภูมิ)

ส่งเสริม/สนับสนุนพันธุ์ปลา-สัตว์น้ำ (สำนักงานประมงจังหวัดชัยภูมิ)

7.3.2 พื้นที่แหล่งน้ำ

(1) การขุดลอกแหล่งน้ำ การพัฒนาคลอง แหล่งน้ำชุมชน ฝายชะลอน้ำ/ฝายน้ำล้น (องค์การบริหารส่วนตำบลสระโพนทอง)

(2) สนับสนุนการพัฒนาเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานชัยภูมิ)

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม 1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 12,915 ไร่	1. การอบรมถ่ายทอดความรู้การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร (ศูนย์วิจัยข้าวชัยภูมิ/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยภูมิ/สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ) 2. การอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องวิธีการเพิ่มผลผลิตข้าวและการทำข้าวอินทรีย์ (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชัยภูมิ/สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ/ศูนย์วิจัยข้าวชัยภูมิ) 3. การอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดโรค/แมลง พืชเศรษฐกิจหลัก (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชัยภูมิ/สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ/ศูนย์วิจัยข้าวชัยภูมิ) 4. สนับสนุนการชุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล/อบจ.ชัยภูมิ) 5. สนับสนุนพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร (กระทรวงพลังงาน)
1.2 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 9,301 ไร่ 1.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น/ไม้ผล/พืชทางเลือก เนื้อที่ 193 ไร่	1. คัดเลือกชนิดพืชปลูกและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชัยภูมิ/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยภูมิ/สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ) 2. การอบรมถ่ายทอดความรู้การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยภูมิ/สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ) 3. การอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องวิธีการเพิ่มผลผลิตเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ อ้อย และมันสำปะหลัง (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชัยภูมิ/สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ)

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	4. การอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ และการป้องกันกำจัดโรค/แมลง พืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ อ้อย และมันสำปะหลัง (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชัยภูมิ/สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ) 5. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล/อบจ.ชัยภูมิ) 6. สนับสนุนพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร (กระทรวงพลังงาน)
1.4 เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 22 ไร่	1. ส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยด้านสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์ชัยภูมิ)
1.5 เขตประมง/เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื้อที่ 43 ไร่	1. ส่งเสริม/สนับสนุนพันธุ์ปลา-สัตว์น้ำ (สำนักงานประมงจังหวัดชัยภูมิ)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 746 ไร่	1. การขุดลอกแหล่งน้ำ การพัฒนาคลอง แหล่งน้ำชุมชน ฝายชะลอน้ำ/ฝายน้ำล้น (องค์การบริหารส่วนตำบลสระโพนทอง) 2. สนับสนุนการพัฒนาเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานชัยภูมิ)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำทางการเกษตร และการแก้ไขปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืช

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลสระโพนทอง กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลสระโพนทองในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ความเสื่อมโทรมของที่ดิน (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่การเกษตร (3) ปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืช ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีปัญหาความเสื่อมโทรมของดินนั้นจะรวมถึง (1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (2) ดินกรด (3) ดินตื้น (4) ดินหินพื้นโผล่ (5) การชะล้างพังทลายของดิน โดยในพื้นที่ตำบลสระโพนทอง คุณภาพของดินไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตร ในพื้นที่ตอนพบปัญหาดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนดินเหนียว ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าว อ้อย ติดต่อกันเป็นเวลานานโดยไม่มีการพักดิน มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน อินทรีย์วัตถุในดินสลายตัวอย่างรวดเร็ว โครงสร้างของดินเสียไป เมื่อดินแห้งจะแน่นทึบและแข็งเป็นอุปสรรคต่อการเจริญเติบโตของพืช เกิดชั้นดานไถพรวนซึ่งมีผลทำให้พืชตอบสนองต่อการใส่ปุ๋ยไม่เต็มที่ดังที่คาดหวังไว้ ทำให้พืชเจริญเติบโตไม่เต็มที่ ปริมาณผลผลิตลดลง ดินในพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนประสบปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน สูญเสียดินจากกระบวนการชะล้างพังทลายของดิน เนื่องจากพื้นที่ไม่มีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 902 ไร่ หรือร้อยละ 2.24 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินวังน้ำเขียว (WK) และหน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียวกับที่ดินหินพื้นโผล่ (WK-RC) เป็นอุปสรรคต่อการขยายของรากพืชและการไถพรวนและการเกษตรกรรมอื่นๆ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ความสามารถในการดูดซับน้ำและธาตุอาหารต่ำบริเวณที่มีความลาดชันไม่มากนัก และดินไม่ตื้นมาก อาจใช้ปลูกพืชไร่ได้ แต่ต้องรบกวนดินน้อยที่สุด พร้อมทั้งจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมโดยใช้วิธีพืช เพิ่มความอุดมสมบูรณ์แก่ดินและเพิ่มผลผลิตพืชโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี พื้นที่ลาดชันสูงไม่ควรนำมาใช้เพาะปลูก ควรให้คงสภาพป่าหรือฟื้นฟูสภาพป่า

ในกรณีการขาดแคลนน้ำทางการเกษตร เกษตรกรในพื้นที่ตอนทำการเพาะปลูกพืชโดยอาศัยน้ำฝนในพื้นที่มีระบบชลประทานแต่น้ำไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ ประกอบกับจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น การดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตรทั้งปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากพื้นที่ตำบลสระโพนทองเป็นพื้นที่ตอนเป็นส่วนใหญ่และมีพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฝนทิ้งช่วง ควรมีการจัดการน้ำที่เป็นระบบ ได้แก่ ชุดบ่อเจาะบ่อบาดาล พัฒนาแหล่งน้ำ (ชุด ลอก) ฝ่ายชะลอน้ำ การจัดสรรน้ำเพื่อให้เกษตรกรได้ใช้น้ำอย่างทั่วถึง

เพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจและสังคม

ในกรณีปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืช ในข้าว อ้อย และพืชอื่น เกิดเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก อุณหภูมิสูงขึ้น เกิดปัญหาภัยแล้ง ส่งผลต่อการระบาดของศัตรูพืช รวมถึงการเพิ่มขึ้นของประชากร เกิดความต้องการอาหารเพิ่มมากขึ้น มุ่งเน้นการผลิตพืชเชิงเดี่ยวเพื่อการค้าเกิดการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น มีการผลิตต่อเนื่องกันหลายฤดูเป็นการเพิ่มอาหารให้ศัตรูพืช มีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในปริมาณสูงขึ้นไปทำให้แมลงดื้อยาเกิดการระบาดของศัตรูพืชเพิ่มขึ้น การลดความเสี่ยงจากการระบาดของศัตรูพืชโดยการใช้พันธุ์ต้านทาน ใช้ส่วนขยายพันธุ์ที่ปลอดโรค สำรวจและติดตามสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชอย่างสม่ำเสมอ ใช้ศัตรูธรรมชาติหรือเชื้อจุลินทรีย์ทดแทนการใช้สารเคมี

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลสระโพนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ แผน 5 ปี (ปี 2568-2572)

หน่วยงาน : สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3

เขตการใช้ ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572	
เขต เกษตรกรรม	1. การบริหารจัดการน้ำ													
	1.1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	10	10	10	10	10	50	235,000	235,000	235,000	235,000	235,000	1,175,000
	2. การปรับปรุงบำรุงดิน													
	2.1 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	10	10	10	10	10	50	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000	85,000
	2.2 จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	ตัน	10	10	10	10	10	50	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000	85,000
	2.3 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	30	30	30	30	30	150	150	150	150	150	150	750
	2.4 ผลัดจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	1	1	1	1	1	5	29,750	29,750	29,750	29,750	29,750	148,750
	2.5 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000
	2.6 การทำปุ๋ยหมัก พด.	ตัน	10	10	10	10	10	50	34,000	34,000	34,000	34,000	34,000	170,000
	2.7 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์	กลุ่ม	2	2	2	2	2	10	6,800	6,800	6,800	6,800	6,800	34,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน													
	3.1 ผลิตหญ้าแฝกเพื่อแจกจ่าย	กล้า	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000	21,900	21,900	21,900	21,900	21,900	109,500
	3.2 การจัดทำอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-Map	ไร่	-	200	200	200	200	1000	-	450,000	450,000	450,000	450,000	1,800,000
รวม									364,600	814,600	814,600	814,600	814,600	3,623,000

หมายเหตุ : งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา :<https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา : <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรร จำแนกรายจังหวัด ราย อำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 1 มีนาคม 2567
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. ผลการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร จำแนกระดับหมู่บ้าน ปี 2566 (ตามที่ดัดแปลง) (ณ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : https://farmer.doe.go.th/plants_detail/plants_report_66/report_all_breed_66_moo_select. 10 สิงหาคม 2567
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน (Qualitative Land Evaluations) สำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2567. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน ราย จังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>. 1 มีนาคม 2567.
- องค์การบริหารส่วนตำบลสระโพนทอง. 2564. แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 - 2570). องค์การบริหารส่วนตำบลสระโพนทอง, ชัยภูมิ.

สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ

เลขที่ 268/5 หมู่ 14 ถนนชัยภูมิ-หนองบัวแดง
ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000
โทรศัพท์/โทรสาร 044 124114
E-mail : cpm01@ldd.go.th